

Porabje

TEDNIK SLOVENCEV NA MADŽARSKEM Monošter, 13. septembra 2018 - Leto XXVIII, št. 37

stran 2-3

ZRASLO JE DREVO S ŠIROKO KROŠNJO SODELOVANJA

FOLKLORA JO SPRVAJA SKAUZI ŽITEK ŽE OD MALIH NAUG
stran 6

BRDA - BRGAUVGE BOJNE, SADŮJ IN GRAUZDJA
stran 7

BLAUDENJE MED ...
stran 10

Trbej dobro premisliti

Državna slovenska samouprava (DSS) v tej dnevaj pripravlja Razvojni program Slovenskoga Porabja, ka je vogrska vlada obečala, če se pripravijo dobri pa čedni plani, de je finansirala. Pomagala de, naj se naša krajina razvija, naj bau na njau najgir vse več lidi, steri nas potejm gorziščejo kak podjetniki ali kak turisti. Pomagala pa finansirala de naše investicije, ranč tak kak se tau zdaj že dela v Prekmurji med Madžari. Fundament za tau je zapisani v zapisniki Madžarsko-slovenske manjšinske mešane komisije, stera je na svojom zadnjom djilejši kak 17. točko 2. poglavja zapisala, naj se ustvauri sistem za gospodarsko podlago slovenske skupnosti na Madžarskom.

Te razvojni program trbej dobro pripraviti, nej ka bi zatok ostali brezi podpore (támogatás), ka se je nej dobro napravo ali samo s polonje pripravo. Tau dobro vej Državna slovenska samouprava tö, ranč zatok je zaprosila eno agencijo (ügynökség), stera se na tau razmej, ka v tom že velko prakso ma. Vekši tau (tri milijaune) ceringe za pripravo programa je nasé vzela Državna slovenska samouprava, ka je falilo (2 milijauna) je pa spravila od Državnoga sekretarstva za cerkvena in narodnostna vprašanja.

Zatok, ka se ta zadeva tiče cejle naše krajine – od Verice do Senika pa od Sakalauvec do Andovec – sta predsednik DSS Martin Ropoš pa slovenska zagovornica Erika Kôleš Kiss v tej dnevaj vküppozvala vse tiste, steri morajo meti mišljenje (vizijo) o tom, v kakšno smer naj se razvija naša krajina, kakšna naj grata s pomočjauv vogrski pa evropski penez. Na djilejše pa pogovore so pozvanje dobili najprva župani pa županje naši vesnic, potejm predsedniki pa predsednice slovenski (narodnostni) samouprav, pa nej nazadnje predstavniki slovenski organizacij tö.

Vüpajmo, ka so na pogovoraj gledali na našo krajino Porabje kak na eno celoto, ka je nej gledó vsikši samo na svojo ves, na svojo organizacijo ali na svojo društvo, ka so se dvignili nad partikularne interese pa pred očami meli interese cejle skupnosti, cejlóga Porabja. Vej pa če uvidimo, ka tisto, ka je dobro za cejlo krajino, je dobro za našo ves tö, te se nede težko odpovedati kakši menjkši ciljev. Ka je dobro za cejlo skupnost – za vse nas Slovence, steri živemo v sedmi vasaj pa v Varaši – de dobro za posameznika tö. Vej pa našo krajino leko »odamo« samo kak eno celoto. Tau vela tak za turizem (turizem je leko ena od razvojni možnosti naše krajine) kak za gospodarstvo. Samo če smo enotni, smo leko uspešni.

Marijana Sukič

Sombotel: Jubilej, 25-letnica Panonskega inštituta

ZRASLO JE DREVO S ŠIROKO KROŠNJO

Panonski inštitut iz gradiščanskega Pinkovca/Güttenbacha je minuli konec tedna v Sombotelu slavil 25-letnico

Širina sodelovanja je bila izražena in poudarjena v pozdravnih besedah, ki so jih izrekli sodelavci in prijatelji

Vodstvo jubilejne priredive: Sanja Benković Marković, dr. Robert Hajszan, Franjo Ostović in kitarist Josip Molnar

ustanovitve in uspešnega, celo za evropske razmere posebnega delovanja in sodelovanja med robnimi območji Avstrije, Madžarske, Slovenije in Hrvaške, s projekti pa sega tudi v Vojvodino (Srbija) in med Hrvate v Bosni

teli Robertu Hajszanu, predstojniku PAIN in uredniku publikacij, in sodelujočim. Prijazne in hkrati vsebinsko poudarjene pozdravne besede so izrekli gostje s Hrvaške in hrvaškega veleposlaništva na Dunaju, iz Madžarske,

V imenu Slovenije, slovenskih sodelavcev in Ustanove dr. Šiftarjeve fundacije je obiskovalce nagovoril Marjan Šiftar in Robertu Hajszanu čestital za osebni in poklicni jubilej

in Hercegovini. Posebnost je prav v tem široko zastavljenem spektru sodelovanja, kar se najizraziteje odraža v stalnih publikacijah, kot sta *Panonski letopis* in *Panonski list*.

Jubilejna slovesnost se je začela z nastopom kitarista Josipa Molnarja s Hrvaške, zbrane je pozdravil predstojnik dr. Robert Hajszan, Sanja Benković Marković pa je predstavila vsebino jubilejnega 25. *Panonskega letopisa*.

kjer je bila slovesnost, Vojvodine, iz Subotice, seveda tudi iz Slovenije, iz Železnega iz dežele Gradiščanske, kjer deluje *Panonski inštitut*. V imenu slovenskega generalnega konzulata v Monoštru je na slovesnost prišla Brigita Soos.

Nastanek *Panonskega inštituta* je tesno povezan s Slovenijo, s Prekmurjem, s Petajnci, kjer je Robert Hajszan pred desetletji obiskal prof. dr. Vaneka Šiftarja – strokovnjaka,

ki bi mu lahko pomagal pri raziskovanju porekla Gradiščanskih Hrvatov. Postala sta sodelavca in prijatelja. Ko je napovedoval govor Marjana Šiftarja, je Robert Hajszan o njegovem očetu dejal, da je bil Vanek Šiftar njegov mentor in vzpodbujevalec. »Iz takratnega srečanja je začelo rasti in je zraslo trdno drevo s široko krošnjo razvejanega, iskrenega sodelovanja in prijateljstva, ki se je utrjevalo in potrjevalo do zadnjih poletnih dni 1999. leta. O tem izjemnem in odkritem sodelovanju ter človeško intimnem prijateljstvu priča skoraj tri desetletja dolga in bogata korespondenca, spominski zapisi, številna srečanja. Zadnji javni nastop pokojnega očeta sploh, konec junija 1999, je bil na predstavitvi Panonskega letopisa v Petrovem selu, je povedal Marjan Šiftar, ki s sodelavci v Ustanovi dr. Šiftarjevi fundaciji nadaljuje zametke, ki so nastali ob prvem srečanju dveh izobražencev, Vaneka Šiftarja in Roberta Hajszana, ki nista nikoli videla samo svojega ožjega, lokalno zamejenega panonskega prostora, ampak širšega, na različnih področjih, denimo na pravnem, saj je bil Vanek Šiftar med pobudniki Srečanja panonskih pravnikov, pa med ustanovitelji Mednarodnega kulturno-zgodovinskega simpozija Modinci in še marsikaj, tudi proučevanja, recimo romske problematike, aktualne v Prekmurju in na Gradiščanskem. Marjan Šiftar: »Skupna razmišljanja prijateljev Vaneka, Roberta in sodelavcev o ideji in pobudi za ustanovitev Panonskega inštituta so bila, naj leta postane novo žarišče duhovnega, intelektualnega, literarnega, narodnobudiljskega in ustvarjalnega delovanja gradiščanskih

ŠNJO SODELOVANJA

Hrvatov in dejavnik širšega, tudi čezmejnega povezovanja in sodelovanja na zgodovinsko živahnem pa-

Obiskovalci iz Avstrije, Madžarske, Hrvaške, Slovenije in Vojvodine (Srbija)

nonskem in srednjeevropskem križpotju. Kar se je tudi zgodilo in živi. Zato je PAIN pomemben dejavnik multikulturnega in večjezičnega, demokratičnega sodelovanja ljudi, narodov in kultur.»

Govornik je posebej izpostavil pomen Panonskega letopisa, ki je »enkratna

tudi fizičnih mej; ko strah, nacionalizmi in populizmi vse bolj zaskrbnjuje ogrožajo vrednote, na katerih je utemeljena naša skupna, večkulturna Evropska unija.« Marjan Šiftar se je tudi zahvalil za pozornost, ki jo fundaciji namenja Panonski letopis, in na zasaditev spominske čremse (24. 10.

Obiskovalce je navdušila tudi pevka Martina Čeliković

in že nepogrešljiva kulturna in intelektualna vez; je unikatna povezovalka ustvarjalnosti in informacij v etničnem večkotniku v tem delu Evrope, ki urešničuje idejo o čezmejnem regionalnem sodelovanju na najbolj zlahten način – tudi s sodelovanjem avtorjev iz Slovenije in njihovih prispevkov. Njegova dragocenost, skupaj s celotno de-

1992), ki raste v družbi drugih spominskih dreves in grmovnic. In zagotovil nadaljevanje stikov in sodelovanja. (Slika na 1. strani: Sombotel: petindvajset let panonskega inštituta, ko so se pred objektivne postavili predstavniki PAIN, govorniki, pevka in kitarist.)

Tekst in fotografije: Ernest Ružič

Knjižnica na potačaj pá na porabski potaj

3. september je nej biu samo prvi den v nauvom šolskom leti, liki tau je biu prvi den, gda je v Porabje znauvič začnila prihajati »knjižnica na potačaj« ali bibliobus iz Murske Sobote. Pripovejst avtobusa s slovenskimi knjigami je duga že več kak 18 lejt, v tom cajti so si Porabski Slovenci spoj dosta knjig na pausa do vzeli. Tistoga septembrskega deževnoga ponedeljka smo lejpi nauvi bibliobus srečali pred vrtcom v Sakalauvci, kama se je pripelo dvajsti minut pred desetoro.

»Z r a n k o m a v sedmoj vöri smo štartali z Murske Sobote,« nam je začno z velikim smejom pripovedjati Slavko Meolic, šteri že od začetkov pomaga vödavati knjige z bibliobusa. »Vsikši drugi ponedjlek smo od pau devete do pau desete na Gorenjom Seniki, od tri frtale desete do pau edenajste pa v Sakalauvci. Na žalost se več ne stavimo na Dolenjom Seniki, ka več nega vrtca. Meni je žau, ka je tam na bus vsikdar prišlo kauli dvajsti mlajšov z vzgojiteljicami. Depa se eške itak pelamo v Števanovce, v Varaši pa zvün Hotela Lipa mamo nauvo postajo pri Osnovnoj šauli Jánosa Aranya.«

Voznik bibliobusa ino izposojevalec Stanko Petek pa Slavko Meolic eške ponita začetne cajte. »Tistoga ipa je k nam ojdlo eške več starejši lüdi, šteri so razmili pa gučali slovenski. Depa od tistoga mau zveksoga šaularge odijo pa mlajši z vzgojiteljicami.«

Izposojevalec pravi, ka v Porabji največ DVD-nov pa knjig

s kejpami vödjemléjo. Tau pa v slovenskom ali madžarskom geziki. »Vsikši drugi keden pridejo gor deca pa si vsikši sposaudi dve-tri knjige. Če za dva kedna pozabijo nazaj prinesiti, jim leko podugšamo.«

Murskosoboška knjižnica na potačaj pred sakalauvskim vrtcom

Če pride kakši nauvi bralec, ga trbej oprvin nut v računalniški sistem spisati, tomači Slavko Meolic. »Nauva stran-ka dobi člansko kartico, pri vrtcaj pa nücamo skupinsko kartico na edno ime. Te pa v kompjuiter nutspišemo, kakše knjige so vövzeli.«

Na bibliobusi majo skrb na tau tö, aj nauve knjige ranč tak gorpridejo. »Vsakša dva kedna pakivamo gor kakše nauve knjige. Bibliobus na konci juliuša prazen grata, gda so počitnice. Te je do geseni skoro brezi knjig, napunimo ga samo en keden pred šaulov. Zdaj so na našom busi zveksoga nauve knjige.«

Če štoj šké kakše takše knjige šteti, šteri nega v knjižnici na potačaj, ma je pripelajo iz matične ustanove v Murski Soboti. »Na priliko, če štoj nüca štenjé za svoj študij ali včenjé. Nej baja, če je kniga nej na busi, mi go damo gor, pa si leko sposaudi.«

Istina pa je, ka porabski bralcí dostakrat madžarske knjige

tö prosijo. »Na busi mamo pet gezero vsefelé knjig, od toga je šest škatül vogrski. Tau bole nücamo, gda se po torkaj pelamo po takzvanoj 'madžarskoj progi', tau so vesnice Hodoš, Prosenjakovci, Središče, Motvarjevci

pa eške drüge v Prekmurji. Moremo pa pripoznati, ka tam nas več lüstva gorpoiške.«

Soboški bibliobus vozi od leta 1995 po 12 pomurski občinaj, ka bi dobre knjige leko šteli tisti, šteri živejo daleč od matične knjižnice. Prvi veuki bus so sodelavci dobili leta 2000, lejpora nauvoga, šteri eške gnesneden vozi, pa leta 2014. Soboška knjižnica na potačaj je bila v Sloveniji prva, štera je začnila prejk grajnec rosa-ga voziti. Njeni glavni ciu je po telki lejtaj eške itak gnaki: v Porabje pripelati slovensko štenjé pa tak gordržati materno rejč pa narodnostno identiteto.

Kauli frtau edenajste je bibliobus s Sakalauvec odpelo prauti Števanovcom. Mašin je bilau malo ležejše pelati, vej so si pa sakalauvski mlajši dosta lejpi knjig sposaudili. Majütali so knjižnici na potačaj, štera je tistoga dopodneva znauvič začnila svojo važno poslanstvo v našoj malojoj slovenskoj krajini.

-dm-

PREKMURJE

Šaula in Oli

Tak kak na Vogrskom, se je tudi v Sloveniji 3. septembra začnilo nauvo šolsko leto. V Pomurji, gé je 38 osnovnih šaul, je v šolske kopi selo 8970 mlajšov, tau pa je za dva razreda šaularov več kak lani. Prvo paut je prag šaule pre-staupilo 1024 prvošolčkov. V šolskom ministrstvu so si vözbrodili neka nauvoga. Tak do v 19 šaulaj po Sloveniji, med sterimi so tudi trij prekmurske (Dvojezična osnovna šola Prosenjakovci, Osnovna šola Franceta Prešerna Črenšovci in Osnovna šola Fokovci), šaularge meli obvezno prvi tihinski gezik že v prvom razredi, v sedmom pa ške drugoga. Do zdaj je bilou tak, ka je biu prvi tihinski gezik obvezen od drugoga razreda naprej, drugi pa je biu samo izbiren, se pravi ka so se ga mlajši leko včili prostovoljno, od štrtoga razreda naprej. Je pa ške ena nauva stvar. V 125 slovenskih šaulaj, med njimi je tudi dosta prekmurskih, do po nauvom meli vsakši den ške eno dodatno vöro, namenjeno gibani njihovih učencov.

Dosta slovenskih šaularov, brodim, ka tudi neka porabskih, si je v preminauči lejtaj poglednol Doživljajski park Vulkanija pri Gradi na Goričkom. On je svoje dveri prvo paut goroudpro 31. avgusta 2013. leta. Glij malo pred tem, ka je njihova maskota, krtek Oli fudnola pet sveč na torti, je Vulkanijo gorpoisko njeni stau gezeri obiskovalec. Tak kak vsi drugi je tudi on ob pomauči interaktivnih vsebin in 3D filmov z ekstra efekti spozno mauč vulkanov, nastanek veselja in žitka na Zemli. V geološkom muzeji si obiskovalci - med njimi so tudi gorzraščeni lidge - leko poglednejo ške kristal olivin in druge minerale, razisküjejo ostanke Panonskoga mordija, z Olijom küjajo kamnine in si poglednejo tudi film o Goričkom.

Silva Eöry

»GOVORITI, GOVORITI, ČIM VEČ GOVORITI SLOV

V naši prejšnji številki ste lahko prebrali, da se je 3. septembra tudi na obeh porabskih dvojezičnih osnovnih šolah začelo šolsko leto 2018/2019. Na slavnostnih dogodkih ob odprtju šolskega leta smo se pogovarjali z ravnateljicama obeh šol in predstavnikom vzdrževalca teh ustanov.

»Počitnice so hitro minile. Ko so bili otroci in učitelji na oddihu, so sodelavci Državne slovenske samouprave in vodstvi obeh šol delali na tem, da bi se po goji za delo še izboljšali,« smo slišali od predsednika DSS Martina Ropoša. »Na gornjeseniški šoli je prišlo do obnove celotne strehe in tudi notranjost se je deloma prenovila, in sicer s pomočjo podpore Ministrstva za človeške vire in iz šolskega proračuna. Izvedli smo obnovitvena dela tudi v Števanovcih, prav tako iz proračunskih sredstev.«

Kot pomembno spremembo je predsednik krovne organizacije izpostavil, da je od letošnjega 1. septembra vzdrževalec vrtca v Sakalovcih Državna slovenska samouprava. Tako je ta vzgojno-izobraževalna ustanova prišla pod okrilje Dvojezične osnovne šole in vrtca Jožefa Košiča na Gornjem Seniku.

»Po parlamentarnih volitvah je prišlo do nekaterih sprememb na ministrstvu, tudi kar se tiče narodnostnih zadev. Upamo, da bo ostalo vse po starem, podpisali smo namreč petletno pogodbo o financiranju. Kaže, da šole ne bodo imele finančnih težav, moramo pa se držati proračuna, ki ga je odobrila Državna slovenska samouprava,« je poudaril Martin Ropoš.

Kadrovski problemi se pojavljajo iz leta v leto, je opozoril predsednik krovne organizacije. »Vodstvo šole reši problem, ki se nato čez leto dni

ponovno pojavi. Želimo, da bi se težave v kratkem rešile tudi na seniški šoli, kar se tiče učitelja-asistententa. Do konca leta je zagotovljena tudi podpora za vzgojiteljico-asistentko iz Slovenije,« je izpostavil Martin Ropoš in dodal: »Iz leta v leto se mora dvigati kakovost dvojezičnega pouka.«

Predsednik DSS je še opozoril na trend upadanja števila vpisanih na obeh šolah, ki ga je treba ublažiti ali celo zaustaviti.

»Letos se je na našo šolo vpisalo 45 učencev, z njimi z a č e n j a m o novo šolsko leto,« je podatek podala ravnateljica DOŠ Števanovci Agica Holec.

janjem dvojezičnega pouka pričeli leta 2007. »Začeli smo s prvim razredom in dvojezični pouk uwajali postopoma. Vsi naši učenci se učijo dvojezično in s tem se tudi starši strinjajo.

Števanovska ravnateljica Agica Holec

Vejo, kam so vpisali svoje otroke,« je podčrtala Agica Holec.

Gornjeseniški malčki že komaj čakajo, da se preselijo v obnovljene prostore

»V prvem razredu imamo šest učencev, štirje so prišli iz našega vrtca, dva pa iz Monoštra.« Ravnateljica poudarja, da so na šolo prišli tudi otroci iz madžarskih družin, ki so se nedavno preselile v Števanovce. »Bila bi bolj vesela, če bi imeli več učencev na šoli, kljub vsemu pa ostajamo kot kakšna družina.«

Na števanovski šoli so z izva-

Ravnateljica poudarja, da na šoli ni prišlo do kadrovskih sprememb. »Predpisani jezikovni izpit iz slovenščine sta na koncu prejšnjega šolskega leta položili učiteljica in vzgojiteljica, tako imamo v vrtcu vse potrebne kadre. Pomembno je namreč, da sta si pridobili tudi dokument o znanju jezika. Naš pedagoški pravnik pa si je v Som-

botelu pridobil diplomu učitelja slovenščine. Dve učiteljici še študirata na univerzi.«

Učiteljica-asistentka iz Slovenije bo v novem šolskem letu še naprej poučevala v Števanovcih, domačim učiteljicam pa bo pomagala pri pripravah na jezikovni izpit, tako Agica Holec. »Naši učitelji imajo pozitiven odnos do slovenščine. Moramo pa se čim več pogovarjati slovensko med sabo, in tudi z učenci - ne le pri pouku, temveč tudi med odmorom in pri drugih dejavnostih.« Ravnateljica poudarja, da je finančni položaj šole urejen. »Vse, kar potrebujemo, dobimo od vzdrževalca in države. Od nas pa je odvisno, kako ta sredstva porabimo,« je podčrtala Agica Holec. Na šoli so prebelili vse učilnice in nabavili dve novi interaktivni tabli, naročili pa so tudi nova igrala za športno vzgojo.

Od vodje ustanove smo še izvedeli, da število malčkov v vrtcu, in tako učencev na šoli, pada. »Moramo spremeniti dan odprtih vrat, da bi pridobili še več staršev iz Monoštra in okolice. Dobro je tudi, da madžarske družine vpisujejo k nam svoje otroke,« je poudarila Agica Holec, in izrazila nezadovoljstvo nad tem, da so nekatere učence števanovske šole prepisali v druge ustanove. »Moramo iskati nove poti, ponuditi novo motivacijo,« je zaključila ravnateljica.

»Kdor koli se pripelje v našo vas, vidi, kakšne spremembe so se zgodile v nekaj mesecih tukaj v središču Gornjega Senika,« nam je kasneje razkazala ravnateljica večje porabske osnovne šole, DOŠ Jožefa Košiča Ildiko Dončec Treiber. »Streha je popolnoma nova, obnovili smo štiri učilnice, in leseno oblo-

go na hodnikih. Vrtec se bo popolnoma prenovil od zunaj in znotraj, naši malčki že komaj čakajo, da se lahko spet preselijo v te prostore.«

Seniško šolo bo v novem šolskem letu obiskovalo 65 učencev. »Otroci se vozijo na našo šolo iz okoliških vasic in Monoštra. Glede števila smo zadovoljni, bili bi pa bolj veseli, če bi bilo še več učencev.«

Na gornjeseniški ustanovi ima dvojezični pouk še daljšo tradicijo. »Vsi učenci naše šole se učijo obeh jezikov, oziroma imajo dvojezične predmete. Od tistega trenutka, ko otrok postane naš učenec, je obenem udeleženec dvojezičnega pouka,« je podčrtala ravnateljica.

Pobesedah Ildike Dončec Treiber ostaja kadrovski problem zmeraj odprt. »Še dalje zagotavljamo svojim sodelavcem, da se lahko tudi na šoli ukvarjajo z jezikom in se pripravljajo na izpit iz slovenskega jezika. Učitelji slovenščine se posebej ukvarja z njimi. Seveda to samo po sebi ni dovolj, morajo se tudi samostojno ukvarjati z jezikom. In kar je najbolj pomembno - govoriti, govoriti in čim več govoriti slovensko.«

Učenci gornjeseniške šole se lahko udeležujejo številnih zunajšolskih dejavnosti. »Vedno delamo na tem, da bi jim ponudili kakšne nove možnosti. V drugi polovici prejšnjega šolskega leta se je pričel tečaj igranja na harmoniko, ki je zelo priljubljen.«

Vodstvu obeh ustanov zreta optimistično v prihodnost, otroci pa so se vrnili v šolske klopi. Vsi skupaj se bodo trudili za to, da bi si učenci besedni zaklad obogatili s čim več slovenskimi besedami - tako v učilnicah kakor izven le-teh.

-dm-

Murska Sobota: Domoznanski večer

BOGOJINSKA RESOLUCIJA – ZMOTNE INTERPRETACIJE

V sodelovanju z Ustanovo dr. Šiftarjeva fundacija in Društvom generala Maistra je Pokrajinska in študijska knjižnica pripravila domoznanski večer, na katerem je dr. Klaudija Sedar pojasnila, kdaj in zakaj je bila sprejeta tako imenovana Bogojinska resolucija. Povod za odlično obiskan pogovor so različne interpretacije, kdaj in zakaj je bil dokument sprejet, in sicer gre za pogosto uporabljen podatek, da je bila resolucija sprejeta 17. avgusta 1919

kot del prizadevanj ob priključitvi prekmurskih Slovencev matičnemu narodu, po zanesljivih podatkih pa je bil dokument sprejet v Bogojini 29. avgusta 1926 kot zopredstavljane poskusu hrvati-zacije Prekmurja. Tedaj so bili v Prekmurju, v Bogojini, Črenšovcih in Murski Soboti shodi, na katerih se je zbralo okoli 15 tisoč udeležencev, ki so protestirali proti nameram Hrvaške, da bi imela vpliv na Prekmurje, ki je postalo del današnje Slovenije in hkrati Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev. O tem je Sedarjeva pisala v *Zgodovinskem vestniku* že leta 2010, ko je temeljito proučila številne pisne vire iz tedanjega obdobja. Vse, kar je proučevala, denimo tedanje tiske, med njimi prvi prekmurski časopis *Prijatelj*, ki je kratek čas izhajal v Budimpešti, *Kalendar Srca Jezušovoga* in tudi ostale je predstavila na predavanju.

V Bogojinski resoluciji so leta 1926 zapisali: »Prebivalci Slovenske krajine slovesno izjavljamo, da smo vsikdar bili i da ščemo biti in ostati Slovenci. Mi ljubimo svoj materni jezik in ljubimo častitljivo zgodovinsko ime

Slovenska krajina. Mi ščemo ostati združeni s svojimi najbližnjimi brati na drugi strani Müre, v združenoj

Klaudija Sedar je predavala pred polno dvorano

Sloveniji. Mi ne sovražimo bratov Hrvatov, protestiramo pa odločno proti podtikanju, da bi bili Hrvati. In neščemo priti pod kakšno teč hrvaško oblast ali hrvatsko upravo.«

Klaudija Sedar je v razpravi v *Zgodovinskem vestniku* leta 2010 o Ivanu Baši (1875 – 1931) zapisala, da je brez dvoma eden najpomembnejših akterjev prekmurske zgodovine v prvi tretjini 20. stoletja. »Poznamo ga kot priljubljenega duhovnika, kot pisatelja in kot zagovornika prekmurske autonomije in priključitve k Jugoslaviji. Na tem mestu nas zanima predvsem njegovo delovanje v vlogi takoimenovanega „narodnega buditelja“. Narodno zavest do vsega slovenskega mu je vcepil oče, navdušen Mohorjan in v času najhujše madžarizacije (1891 – 1905) poverjenik Mohorjevih knjig. Njegovo zanimanje za usodo Prekmurja je zrastle v času šolanja; v gimnaziji in bogoslovnem semenišču, kjer je imel tesne stike z drugimi prekmurskimi izobraženci, o čemer je pisal dr. Jožef Smej leta 1932 v *Kalendar Srca Jezušovoga*.

In če zaključimo s kratko razpravo obiskovalcev na domoznanskem večeru, potlej lahko izpostavimo, da je bilo

predavanje Klaudije Sedar o *Bogojinski resoluciji* ugodno sprejeto, le nekdanjemu poslancu državnega zbora Gezi Džubanu se je zdelo o tem nepotrebno govoriti. Če smo ga razumeli prav, je tudi oporekal nekaterim prekmurskim poslancem (recimo Jožefu Horvatu, Nova Slovenija), da se pred leti niso tako aktivno zavzemali za to, naj postane 17. avgust državni praznik v počastitev pomena združitve prekmurskih Slovencev z matičnim narodom. Predavanje o *Bogojinski resoluciji* se umešča v že začeto praznovanje 100-letnice priključitve Prekmurja, ko bo osrednji dogodek zopet 17. avgusta prihodnje leto v Beltincih. Sedarjeva je s strokovnega stališča opozorila na to, da so številni govorniki na dosedanjih praznovanjih, posvečenih priključitvi, uporabljali napačen podatek o avtorju in času *Bogojinske resolucije*, ni pa zanikala njenega pomena. To pa je vsekakor vloga zgodovinske stroke, zlasti ta čas, ko je v Sloveniji toliko interpretacij novejših zgodovine kot je zgodovinarjev.

Ernest Ružič

ŽELEZNA ŽUPANIJA

Dosta je taši, steri doma žgejo palinko

Že več lejt nazaj je nej bilau telko sadja v Železni županiji kak zdaj, leko povejmo, ka je tašo leto rejdko, da od črešenj, sliv, breskev, gruš do djabok vse fele sadja mammo. Eden tau toga se pogej, drugi se tasklade, ka ostane, s tistoga se pa palinka napravi. Dapa še prvin kak bi vcujstanili palinko žgati, dobro, če vejmo, ka tau moramo nutrazglasiti na davčni urad. V Železni županiji, od tistoga mau, ka doma leko palinko žgemo, se je vsevkup 544 lidi registriralo pa 7865 davčni kartic so prosili.

Dobro palinko dosta lüstva rado ma, samo dobro palinko napraviti je nej tak leko, kak bi mislili, pravijo železnožupanijski mojstri, ka palinko žgejo. Prvo, ka najbola moramo skrb meti, je tau, ka vsigdar samo zdravo sadje aj vküppoberemo, samo tašo, ka bi mi tü podjeli. Blatno, zamazano sadje nikdar nej slobaudno v bečko sklasi, če dobro palinko škemo meti, te goščice tö moramo vöporabiti. S cukrom tö fejst skrb moramo meti, najbaukše bi tau bilau, če bi spoj nej djali v bečko cukra, baukše je, če vsigdar zrejo sladko sadje vküppoberemo. Tau se da zmeriti, če sadje malo cukra ma v sebi pa rejsan samo te, če je fejst potrebno, samo te dejmo vcuj sladkor, pa samo telko, kelko je potrebno. Gda sadje vküpposememo pa nutra v bečko dejmo, te skrb moramo meti na tau tö, aj na hladnom mesti baude pa nikdar nej slobaudno mejšati. Tak trbej njati, kak je, pa gda dolazavre, samo potistim trbej bečko dolazaprejt. Če tau vse smo tak naredli, kak trbej, potejm pride žganje. Tü vse leko zapravimo, ka smo dotejga mau delali, če nejma-mo tašoga aparata za tau, s sterim dobro palinko leko küja. Tau zato vsakši mora vedati, ka eden taši stroj več stau gezero forintov košta pa nej gvüšno, ka se spalača küpti za domanji tau. Zavolo tauga nam mojstri tau tanačivajo, če dobro palinko škemo meti, te go v žganjarni dajmo vözažgati.

Karči Holec

OD SLOVENIJE...

Lokalne volitve bodo 18. novembra

Začeli so teči roki za izvedbo volilnih opravil pred lokalnimi volitvami, ki bodo 18. novembra. Na njih bodo volivke in volivci izbirali nova vodstva v 212 občinah. Kandidata za člana občinskega sveta oziroma listo kandidatov mora s podpisi podpreti najmanj odstotek volivcev v volilni enoti na dan razpisa volitev, vendar ne manj kot 30 in ne več kot 1000. Za vložitev kandidature za župana se zahtevajo podpisi najmanj dveh odstotkov volivcev, ki so glasovali v prvem krogu na zadnjih rednih volitvah za župana, vendar ne manj kot 15 in ne več kot 2500. Politične stranke kandidate in kandidatne liste določijo v skladu s svojimi pravili na tajnem glasovanju. Čas za vložitev kandidatur se izteče 18. oktobra.

Nova pravila za dijake

Z novim šolskim letom sta prišli v veljavo noveli zakona o gimnazijah ter zakona o poklicnem in strokovnem izobraževanju, ki prinašata nekaj novosti pri varstvu osebnih podatkov polnoletnih dijakov. Ti si bodo lahko po novem sami opravičili izostanek od pouka, prav tako bodo starši potrebovali njihovo soglasje, če bodo želeli vpogled v ocene. Obe noveli je državni zbor sprejel lani jeseni, v veljavo pa sta stopili 1. septembra letos. Na podlagi obeh je ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport pripravilo nove pravilnike. Spremembe med drugim določajo, da imajo starši polnoletnih dijakov le še pravico do podatka o njegovem statusu, ne pa tudi do drugih podatkov, povezanih z njegovim izobraževanjem, denimo podatkov o ocenah in vzgojnih ukrepih. Do teh podatkov bodo starši upravičeni le, če jim bo dijak za to dal soglasje. Prav tako si bodo lahko po novem polnoletni dijaki sami opravičili odsotnost od pouka in vseh ostalih šolskih obveznosti.

Valerija Žalig iz Böltinec

FOLKLORA JO SPRVAJA SKAUZI ŽITEK ŽE OD MALIH NAUG

Valerijo Žalig iz Böltinec tak v Prekmurju kak tudi v Porabji dosta lüstva pozna, sploj tisti, steri se s folkloro spravljajo. »Ges sam s Slovenci v Porabji prišla v stik glij zavolo folklore in té stike ohranjam ške gnesden. Té, gda se je pred dugimi dugimi leti na noge spravlo naš mednarodni folklorni festival, so se Šadlova Milica in moj oča Boris, pa če dobro znam, je biu tudi Milan Zrinski pouleg, napoutili v Porabje. V Sakalouvcaj so najšli folklorno skupino, stero so te pripelali na naš festival. Te so se splela pajdaštva, stera trpijo ške gnesden. Bila sam mala deklička, ali spaumnin se tiste male dvorane, v steroj smo se tudi mi v Sakalouvcaj večkrat notpokazali. Té je bilo ške tak, ka smo šli mi v Porabje večkrat v enom leti, pa oni tudi k nam dosta

cajt tudi sama tam dosta pomagala. Ob nedelaj sam se te, ške prejk granice pri Ho-

2011 je iz rouk Mirka Ramovša dobila Maroltovo listino

doši, v Porabje vozila. Spauumnim se, kak so se zrankoma lepau megle zdigavale. Lepau mi je bilou že te, gda sam se ta pelala«. Pred leti je malo več - vküper z Matejom

škejo. Tüdi nam v Böltincaj je furt rad pomago, zatau si je zaslužo tau, ka so ga v naši občini imenovali za častnoga občana. Nej samo kak strokovnjak, tüdi kak človek nam je dosta dau, zatau sam trno vesela, ka sam leko z njim sodelovala in sam se rejsan dosta od njega navčila,« je ške povedala Valerija Žalig, stera je 2011. leta - glij na böltinskem folklornom festivali - iz rauk Mirka Ramovša dobila Maroltovo plaketo, najvišše slovensko priznanje za področje folklorne dejavnosti, in tau za svoj velki prispevek k razvijanju folklorne dejavnosti v Prekmurju in Porabji. Svojo lübezen do folklorne pa je prenesla tudi na čerko Martino.

Pauleg toga ka že duga leta dosta svojoga cajta nameni folklori, je sogovornica že duga leta povezana s turiz-

prva. Mamo pa mi srečo, ka mamo dosta stalnih goustov, steri že duga leta k nam odijo.«

Valerija Žalig je tak zavolo službe kak tudi zavolo folklorne dosta na pouti, zatau ma v cajti dopusta rada svoj mer: »Zatau, ka sam furt med lidmi, dem rada ta, gé nega človeka. Tüdi na mordji, rada odim na otok Rab na Rovažkom, najbole iškem tista mesta, gé so plaže, ka 50 metrov v eno ali drugo smer ne vidim človeka.« Čiglij ma rada svoj mer, pa se tü in tam rada poda tudi na kakšno dukšo paut. Tak je pred leti obiskala Avstralijo. Vidla je, ka tam lüstvo ovak žive kak v Evropi. »Tisti eden mejsec, ka sam ga tam preživela, sam nej vidla človeka, steromi bi se midilo. Ne bižijo, nej so živčni in ne bötivajo se. Pri-deš v bauto, pa te vse bautošice lepau pozdravijo in se ti nasmegejo. Malo baukše živejo kak mi, najbole fontoš-

Na böltinskem folklornem festivali Valerija Žalig (na sredini kejpa) sodelüvle že od malih naug

krat, čiglij je te nej bilou tak na leki priti prejk granice,« je raztolmačila Valerija Žalig, stera ške gnesden rada pomaga porabskim folkloristom. Tü pa tam ške pride na Gorenji Senik, »bar gnauk na leto, ka vidim, kak plešejo, in če trbej, te jih kaj vöpo pravim. Biserka Bajzek se je dobro navčila, tak ka ne nücajo več dosta pomoči. Kak mlada deklina sam z Mirkom Ramovšom, steri je porabske plese zapišavo, dosta odila v Porabje, sploj na Gorenji Senik. Té sam en

Smejom, steri je duga leta odo na Gorenji Senik kak goslar - na šauli mladim folkloristom pomagala.

»Vsi, steri smo kdakoli leko delali vküper z Mirkom Ramovšom, smo leko srečni, vej pa smo se od njega dosta navčili. On je biu tisti, steri je zapiso večino slovenskih plesov, tüdi porabskih. Če bi toga nej napravo pravi cajt, bi se leko zgaudio, ka bi bili tej plesi pozableni. Čiglij de oktobra slaviu že 83. rojstni den, ške furt rad pomaga vsem folkloristom, steri tau

Letos se je böltinska veteranska folklorna skupina zavrtela tudi na vilicaj rovažkoga Dubrovnika

mom, vej pa je v firmi Terme 3000 zadužena, ka prpela čím več gostov z nemško govorečih rosagov v Moravske Toplice: »Že 27 let delam tau delo, tak ka me že dosta lüstva pozna. Odim tüdi dosta naokauli, pozimi po turističnih senjaj, vleti pa trbej obiskati turistične agencije, stere turiste k nam vozijo. V cajti, gda se dosta vsega na interneti godi, je naše delo bole žmetno, kak je bilou

ko pa je tau, ka je tam tak, kak če bi se cajt malo stavo. Niške nikoga ne preganja. In tau se mi je trno povidlo,« je na konci ške cujdala Valerija Žalig.

(Kejp na prvi strani: Veteranska folklorna skupina KUD Beltinci letos slavi 80 let svojoga dela)

Silva Eöry
Kejpi: osebni arhiv
Valerije Žalig

Brda – brgauvge bojne, sadüj in grauzdja

Člani občnoga zbora in delavci Urada Državne slovenske samouprave smo 1. septembra gorpoiskali krajino pri

vodovod, hidroelektrarno na Soči, luftali pa svejtili so v kavernaj (mesterséges barlang). Na žalost, gda smo tam bili, je

ves *Šmartno*. V vesi so iže iz 16. stoletja, zidane iz kamla. Cejla ves je nutzgrajena s šečöv iz kamla, tak so se branili

Törkov. Eške cerkev ma takši tören kak edna trdnjava (bástya). V cerkvi svetoga Martina je na stene kejpe iz življenja svetnika namalo eričen slovenski molar *Tone Kralj*. Lidgé majo takši obraz kak tisti, šteri živejo v vesi. Na kejpi od sveti trej kralov so namalane iže in cerkveni tören iz *Šmartna*. V cerkvi z dobrov akustikov smo zaspejvali dvej Marijini pesmi. V vesi je gorostala edna takšna

stara iža, kakšne so meli inda v vsikšoj vesi. Te iže so bile zidane na štauk. Na štauki so od zvüna meli gank, pa so od zvüna leko tagorprišli. Od zvüna je bilau cüzozidano k rami gniške s pečjauv za krü z viskim raurom (*žbatafur*).

süjoga vina (rebula), od rdečoga pa je najbole erični merlot. Držina Sosolič je iz tri fele vina (cabernet sauvignon, merlot, refošk) naredla nauvo vino Goriška Brda Virus 3.

Brda so inda bila vekša kak zdaj. Segala so od reke Idrje do Soče, veuka so bila 140 km². Gnes je 70 procentov krajine v Sloveniji, 30 procentov pa je po drugoj bojni prišlo pod Italijo (zove se Collio). Slovenci, šteri živejo drügi kraj grajnec v Italiji, majo svoje kulturne skupine in dvojezično osnovno šaulo (*Števerjan* v Furlaniji). Njina šaula se ranč tak imenuje po pesniki *Alojzi Gradniki* kak šaula v Dobrovom v Goriških Brdih. Alojz Gradnik se je naraudo v vesnici Medana. Dosta lejpi pesmi je napiso o svojoj rojstnoj vesi in krajini. V občini Brda je 45 vesnic, v šteraj žive 6000 lüdi. Ništerni doma vertivajo, dosta lüdi odi delat v Novo Gorico, v Ljublja-

Pred najstarejšov ižov v Šmartnom

slovensko-taljanskoj grajnici – *Goriška Brda* pauleg Nove Gorice. Ta krajina je ranč tak v kauti rosaga kak naše Porabje. Nega viski plamin, samo takši nizki brgauvge gestejo kak pri

dež üšo, pa smo nej mogli nut titi. Samo po šanci smo ojdli, od kec so strejlali sodacke.

Gda je dež stano, pa se je malo vedrilo, smo vidli cerkev na Svetoj Gori, Julijske Alpe pa

Indašnja kasarna na Sabotinu z muzejom čaka turiste

nas. Ranč zatok se zove ta krajina Brda, ka pomeni brgauvge. Najvišiji breg je *Sabotin* (609 m) na grajnici z Italijov. V indašnji kasarni je gnes muzej. V ednoj iži so pükše, štüki, granatlinge od avstrogrski sodakov, v drügoj pa od taljanski sodakov. Te breg je zatok eričen, ka so tü pred stau lejtami, v prvoj bojni dvej leti (1915-16), do 6. soške bitke (isonzói csata) nazaj držali taljanske sodake avstrogrski sodacke (med šterimi so leko bili naši porabski podje tö). Pod zemlaup so živeli. Meli so

malo maurdja tö. Jadransko maurdje je samo 20 kilomejtarov od tistec.

Za toga volo, ka je maurdje tak pauleg, topeu vöter fudi pa sunce lepau sije na brgauve. Zatok pa tü zraste dostafele sadüj: grauzdje, fige, kakiji (žuti meki sad), marulice, grüške pa največ črešenj. Inda so je ženske nosile odavat eške v Beč pa Salzburg. Gnesnaden junija majo veuko senje, »svetek črešenj«, na štero pride dosta turistov.

S Sabotina smo se po vauski, dugi serpentinaj pripelali v

V sodačkom šanci na Sabotini

Pred tau ižov smo se postavili, pa prosili našoga mladoga vodiča, aj nas dojvzeme. Doma je z vesi Gonjače, dosta vse nam je pripovejdo o svojoj krajini s „h“-ji primorskoga guča. (Mesto „g“-ja uni gučijo „h“). V *Šmartnom* žive gnes 41 lüdi, domanji in avstrijski molarje. Če se šetamo po vauski ulicaj, na steni vsikše iže vidimo vöpostavleno kakši kejpi. V krajini Brda je dosta goric, dosta lüdi ma grauzdje pa vinske kleti. Največ je bejlaga

no pa prejk grajnec v Italijo. Dosta smo se vozili te den, vremen je tö nej najlepše bilau, depa naš mladi vodič nam je s svojim pripovedavanjom olepšo den. Zvedli smo, kak tam živejo lidgé. Prausni so, delavni, v turizmi vidijo bodaučnost in se vsikšo leto več mlajšöv naraudi.

(Kejp na prvi strani: V restavraciji Marica čakamo na domanje dobraute)

Marija Kozar

Foto: Laci Kovač, M. Kozar

... DO MADŽARSKE

Po mnenju madžarske vlade je poročilo Sargentinijeve maščevanje Madžarski

Zaradi »obstoja očitne nevarnosti resne kršitve temeljnih vrednot Evropske unije« je Evropska komisija sprožila zoper Madžarsko preiskavo, ki jo je vodila evropsolanka Judith Sargentini, ki v poročilu o preiskavi stanja na Madžarskem predlaga sprožitev sedmega člena pogodbe o Evropski uniji proti naši državi. Poročilo izpod peresa nizozemske evropsolanke iz vrst Zelenih ugotavlja »sistemске grožnje demokraciji, vladavini prava in temeljnim človekovim pravicam«. Sargentinijeva v poročilu izpostavlja pomisleke glede neodvisnosti sodstva, korupcije, svobode izražanja in pravic romske in judovske manjšine ter prebežnikov. (O poročilu je parlament razpravljaj 11. septembra, razprave se je udeležil tudi premier Viktor Orbán., op. urednika)

Madžarska vlada je že pred obravnavo poročila izjavila, da je poročilo napad na Madžarsko, in celoten proces označila za protidemokratskega. Po njenem mnenju je poročilo Sargentinijeve maščevanje Madžarski zaradi njene migracijske politike in ohranjanja suverenosti države.

Polovica cest je potrebna popolne obnove

Kakih 52 odstotkov cestnega omrežja na Madžarskem je potrebno popolne obnove in le 10-15 odstotkov cest je v dobrem, ali sprejemljivem stanju, je izjavil vodja oddelka za komunikacije pri Direkciji za ceste. Glavne prometnice so bile izgrajene v državi v 70-ih in 80-ih letih prejšnjega stoletja, ko še niso računali s povečanim prometom. Toda več avtomobilov pomeni tudi več prihodkov, saj lastniki plačujejo t. i. davek za ceste, davki so vgrajeni tudi v ceno naftnih derivatov, pred kratkim so se za 15 odstotkov podražile tudi nalepke za avtoceste in vse več je tudi gavnih cest, kjer se plačuje cestnina, je izjavil ekspert za promet Dániel Zách, ki je dodal, da vozniki ne opazijo niti povečanih prihodkov države niti evropske podpore, če gledajo stanje cest.

DOSTA LIDI MI JE PRAJLO, KA BI BAUKŠE ZOPOJDO ...

V prejšnji številki so Kmetoski Kari iz Budimpešte nam od tauga pripovedjali, kak so v Andovci gorrasli, kak so vojsko služili pa kak so si službo našli v Budimpešti. Leko ka ste tau mislili, ka smo s tejm končali, dapa nej je tak, še dosta pa dosta vse so mi pripovedjali. Zdaj do nam od tauga gučali, kak so Rusi v drugoj bojni v Andovce prišli, pa kak so se tam ponašali (obnašali).

- Kari, dotejga mau ste zvekšoga od tauga pripovedjali, kak je bilau po bojni, leko bi mena kaj gučali od tauga tō, kak je bilau pred letom 1945?

»Prvin še kak bi Rusi prišli v Andovce, je dosta lüstva žejavalo, dosta so delali, pa itak je velko srmastvo bilau. Pri nas doma je tau bejla sreča, ka je moja mati v židanoj fabriki delala pa pri nas doma so vsigdar bili pejnazdje, zato ka je dobro slōjžila. Dapa v tisti lej-taj, kak je bojna bejla, smo že vpamet vzeli mi tū srmastvo, zato ka zaman si emo pejnaze, če je nej bilau, ka si sto tjōpiti. Gda so pa Rusi v Andovce prišli, te je pa najlagovejše šlau. Dja vej, zato ka so pri nas tū bili. Še zdaj pred očami mam, kak so se s tanki gora po meji pelali. Do Andovec so po poštiji prišli iz Farkašovec, dapa kak je bejli maust, tam so se vō k meji odpelali. Gda so kuče zaglednili, kak so vō iz gauštje prišli, te so se primleli strejlati, tak fejt, ka vse je trzarilo. Te je v Andovci dosta taši vogrski sodakov bilau, steri so se vōrazmetali zato, ka so nej steli tadale v Avstrijo tejtī. Tej sodacke so tak trepetali kak šiba na vodej, gda so Rusi začnili strejlati, ženske so pa djaukale, ka vsakšoga tazostrejla. Moj oča, steri je nikdar nej bejo sodak, je emo telko pameti, ka je vō na dvor odleto pa edno bejlo coto je gora na bot obeso pa s tistov majūto. Tau so Rusi vpamet vzeli pa tak nagnauk so v našom dvauri bili. Vsi,

steri so pri nas doma bili, vsi vōrazmetani sodacke, vsi so se skrili, samo moj oča je bejo

Kmetoski Kari gnesden

tak batrivan, (pogumen) ka je tavō ūšo.

- Ka se je potejm zgaudilo?

»Stari, djestejo nemški sodacke, so pitali mojga očo, oča je vse razmo pa pravo, ka negajo. Te prejdjan je te začno majūtati pa tanki so te šli tadale, dapa pri tankaj so še bili sodacke, steri so se na konjaj nosili. Med njimi je bejo eden kozak, tejtī je s konjom po cejlō vesi prejklete pa v vsakši ram nutrapogledno, če negajo nemški sodacke. Še jarek, ka je vōskopani bejo na brgej, še tejtoga je vse prejkpogledno. Kak vi mate zemlau na Daniskom, tam v gauštji je sploj dosta vogrski sodakov bilau, tej so tau prajli, ka oni že nedo šli prejk v Avstrijo, bola se prejkda. Rusom. Nej so si dobro zmislili, Rusi so je zgrabili pa so je v Rusičko odpelali, odkec je največ nikdar nej prišlo domau.»

- Vas so doma pri meri njali?

»Pri nas doma na dvauri je eden Zil tovrnjak nutrastano, steroma so motor vōmejnil, zato ka je nej bejo dober. Tašo sem še nikdar nej vido, par ključov so meli pa s tistimi so vse naprajli, za dva dni pa je tovrnjak že znauva ūšo. Rusički sodaki so od vogrski sodakov, najbola od prejdni,

ledrne kapoute, ramenje pa črejlve, vse, ka se je njim povidlo, krajpobrali. Bejo je tam

eden prejdjen, tisti je vsakši den zaranka vōdau sodakom, ka morajo v vesi Andovci za obed vtjūppobrali. Gnauk zavce, gnauk kokauši pa te tau je moja mati morala stjōjati. Vse stauce pa stole so vō na dvor odnseli pa te tam so vsigdar djeli, tak ka moj oča je vsigdar

Na starom zdavanjskom kejpī Kmetoski Kari stoji zar za snejov

paulak bejo pa z njimi vred je djo, nej ka bi mati čemer (strup) v djesti stjōjala. Pri Karbini je bejla edna krčma, gde je piti leko tjōjpo, tej soadactje, ka so pri nas bilej, so vsakši den z edno kantov vino prinesli odtistec pa te tau so med seuv razdelili, tak ka tej Rusi so pri nas dobro žejavli. Leta 1945, na vūzemsko nedelo, so prišli k nam Rusi pa te majuša, gda je konec biu bojne, te so odišli.»

- Tej Rusi, ka so pri vas bili, so lüstvo, ženske nej bantivali?

»Bilau je tašo, ka so lüstvo vtjūppobrali, najprvin ženske, stere so jarke kopale v Avstriji, sledkar pa te že drūge tū. Tisti Rusi, steri so najprvin prišli, so pošteni bili, dapa sledkar, tejtī so že nej taši bilej. Mi smo sestro Mariško tū mogli skriti, na Slasko, v Būdince k Kokautini, zato ka so go že začnili šlatati. Zaman je mati prajla prejdjnoma, dapa on je dosta tū nej mogo, bojna bejla pa sodakom se tašoga reda cejlak zmejša. Mariška je srečo mejla, njau so nej bantivali, dapa dosta žensk so posilili, samo od tauga so samo rejdko pripoveddale. Bilau je gnauk, ka moj oča, Subovicin Pišta pa Mintjinovoga Francina žena Rejza so na Soli (Szalafō) želi. Nejso vpamet vzeli, ka dva Rusa sta paulek prišla pa tak so te že nej mogli vujdti. Rejzo

trbej pucati, so je k tistoma rama pozvali, de so se držali, sledkar pa te tak vejmo, ka se je zgaudilo.»

- Če bi petdesetšestoga leta, gda je revolucija bejla, doma bili pa nej v Budimpešti, te bi vi tū vō z rosaga odišli?

»Če bi bejo doma v Andovci, te leko, ka bi odišo, dapa vejn zato, ka sem dja od dauma vsigdar daleč kraj bejo, dja sem te tak mislo, ka neštjem odidti. Petdesetšestoga leta je iz vesi dosta lüstva odišlo, tej so name zvali, dapa dja sem pravo, ka nikan nédem. Vej, ka dja sploj daleč kraj od starišov pa od rojstne vesi sem nej sto tejtī. Dosta mi je prajlo, ka leko, ka bi baukše zopojdo, če bi odišo iz rosaga, dapa zato tau tū vejmo, ka nej vsakšoma se je posrečilo tak, kak je mislo. Drūgo pa tau, kama koli si ūšo, ti si tam vsigdar auslender bejo, težko si se leko oženo, zato ka si vsigdar menje vrejden bejo kak eden domanji. Ka so disidalnivali leta 56, tisti so samo tak leko v Meriko odišli, če so koga meli tam, sto je za nji odgovornost prevzejo. Moj brat Geza je srečo emo, zato ka drūgi brat Pišta je te že vanej bejo, pa ma je včasim delo spravo. Tašim je dosta bola naletja bilau kak tistim, steri so tavō odišli pa so tam tak nasamom bilej, vseedno v steri rosag so odišli.»

- Kak nagausta ste odli domau v Andovca iz Budimpešte?

»Dosta sem odo domau, sploj pa te, gda sem se razpito pa sem sam austō. Te sem dja materi pravo, ka dja sina v leti dolapripelam, zato ka sem ga nej vedo, kama bi ga djau, vejpa dja sem delat odo. Dja sem pejnaze dau materi, vse ka je njema trbelo, sem plačo, samo telko sem proso od njé, aj ga skrb ma. Tejtoga reda sem sploj dostakrat odo domau.»

(Se nadaljuje)
Karči Holec

Nova publikacija

PESKOVCI – POČASI, A (ZA ZDAJ) NEZADRŽNO USIHAJOČA GORIČKA VAS

V programu otvoritve vaško-gasilskega doma je bil tudi izid publikacije Aleksandra Ružiča o Peskovcih, počasi in (skoraj) nezadržno usihajoči gorički vasi, nekaj prej pa so v Adrijan-cih predstavili knjižico o svoji vasi, ki jo je uredil isti avtor s sodelovanjem Mateje in Tadeja Lepoša pri zbiranju gradiva.

Pisati o rojstni vasi ni ravno hvaležno delo, kajti izogniti se subjektivnemu pogledu, vedenju in osebni izkušnji, se je v tem primeru nadvse težko, če sploh mogoče. Zlasti, če si avtor prispevka (torej jaz) domišlja, da o svoji rojstni vasi, v katero se nepretgoma vrača, in nekaterih dogodkih ve celo več kot avtor publikacije. Pojdemo v Peskovce: »*Ta zapis naj bo zahvala moji rojstni vasi, njenim prijaznim ljudem in njeni čarni naravi. Naj bo tudi opomin neprijazni preteklosti in spomin bodočim rodovom, ki se bodo morda še kdaj vračali, bogatili in naseljevali to edinstveno in neponovljivo vaško skupnost. Spomini na mrzle zime, ko so se ozke potke vile v globokem snegu od hiše do hiše in ko so se spomladi vrnili ptiči, naznanjali novo življenje ter klicali ljudi na polja, v gorice in na travnike naj ostanejo tu zapisani. In naj se ohranijo slike s pokošenimi travniki, plastičnih in grumblah, pa požeto žito na njivah ...*« je v uvodu publikaciji in na njeno pot med bralce »*kot spomin na nekoč cvetočo vas*« zapisal Aleksander Ružič.

Avtor se je potrudil in zbral, tudi izbrskal pozabljene podatke, informacije, fotografije in povezal v zgodbo o vasi, ki gledano skozi optiko sedanjega časa zamira, če ne celo umira, ampak ne zato, ker bi bile to zgolj in samo posledice povojnih desetletij, marveč tudi sodobnega četrta stoletja, ko ni bilo in ni nikogar, ki bi usihanje razvoja zaobrnil tako v Peskovcih kot marsikje

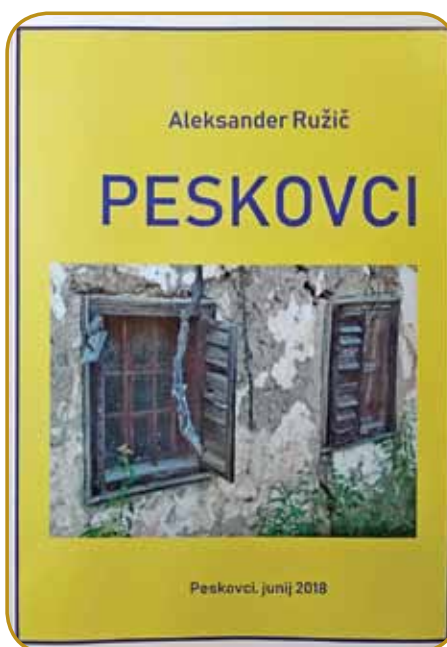
na Goričkem. Kakor da sta si povojni komunistični, socialistični in samoupravni sistem in zdajšnja, vsaj na papirju in teoriji demokracija podala roke in sklenila (skupen) križ čez ta čudovit del Slovenije. Ali bo ta križ ostal trajno ali zgolj kot neprijeten in opominjajoč spomin, vsaj kar se tiče mene, avtorja zapisa, zelo verjetno ne bom dočakal. In tu vidim pomen publikacije, ki bo sporočala in opominjala tiste za mano, za nami, jim morda po-trkala na vest, naj vdihnejo (novo) življenje v te kraje.

Publikacija je razdeljena v poglavja: *Lega, Poseljenost* (razdelki: *Nekoč je bilo v njih življenje, Gibanje števila prebivalcev v vasi Peskovci in poselitev leta 2018*); *Pokopališče* (Seznam nagrobnih spomenikov in drugih grobov leta 2018, *Dragoceni marmorni spomeniki*, preneseni z opuščenih grobov, Karta pokopališča (kar je zanimiva in redka posebnost podobnih publikacij) ter *zvonik in mrliška vežica*); *Zgodovina*; *Peskovski spomini* (Peskovski potok, Vaško – gasilski dom, Gasilsko društvo PGD Peskovci /1926/, *Vaška cesta, Sušenje storžev pri Ferivnih, Izdelovanje opeke pod Švender-nimi, Mlačev /mlatidev/, Gojitveno lovišče Kompas in Še nekaj drobtinic*); *Zgod-bice o Peskovcih in Peskovčarjih* (avtor Štefan Kutoš) in *Spomini s fotografij* (starejši in novejši posnetki).

V poglavju *Lega* pisec oceni: »*Peskovci so lepa gorička vas. Ležijo v osrednjem delu Goriškega, v dolini Peskovskega potoka, ki se v Šalovcih izliva v Veliko Krko. So ena izmed štirinajstih vasi Občine Gornji Petrovci in obsegajo 375 hektarjev površine.*« Pomenljivo je poglavje o poseljenosti z napovedjo »*Ne-*

koč je bilo v njih življenje«.

Tu spoznamo, da je bilo nekaj poseljenih hiš tudi na desni strani potoka, proti Križevcem, od katerih ni ostankov, ostanki *cimprane hiše* naj bi bili pred petdesetimi leti v *Grižaj*, zdaj je tam gozd, kjer so bila obdelana polja in

travniki. Trije kmetje so tam zasadili jablane sort *jonatan in zlata parmena*, vendar so po nekaj letih sadovnjake zamenarili, čeprav so rodili kar kakovostna jabolka, ki jih je bilo zlahka prodati od najboljših do najslabših (za razliko od zdaj, ko jih pri manjših kmetih z nekaj drevesi nihče niti ne „povoha“, morda le sodelavci Krajinskega parka Goričko za stiskanje v mošt, v povojnih letih pa so s petrovske železniške postaje odpeljali več vagonov kakovostnega in manj kakovostnega sadja, zlasti jabolka) obdelavo njiv pa zaradi odročnosti opustili. Za podobne sadovnjake se je odločilo še nekaj kmetov, ki za te površine nekaj, zdi se mi, da deset let, niso plačevali davka, s čimer je zadruga vzpodbujala razvoj sadjarstva, vendar ne dovolj vztrajno in načrtno. V nadaljevanju teksta se seznanimo še z ostalimi zaselki in posameznimi domačijami. Zelo zgovorna sta tabela in diagram giban-

ja števila prebivalcev od leta 1869 (197 prebivalcev, leta 1900 226 /ali največ/in na drugem mestu podatek o le 15 prebivalcih leta 1698 /ali najmanj/) in leta 2017 le 63, na drugem mestu tudi podatek 85 prebivalcev v naseljenih 25 hišah, pa tudi zdaj ni kaj bistveno drugače, kajti znano mi je le eno rojstvo v zadnjih letih. (Iz /mojega/ osebnega dnevnika podatek, da je bilo 31. decembra 1958 v Peskovcih 137 prebivalcev). V teh številkah je »*potrditev*« teze o zdajšnjem »*umiranju*« ali nekoliko natančneje »*za-miranju*« vasi Peskovci. Dovolj zgovoren pokazatelj je tudi, da v zadnjih dvajsetih, morda celo tridesetih letih, ni bila zgrajena niti ena nova hiša, razen brunarice, bolj vikenda, sicer stalno naseljenega v neposredni bližini pokopališča. V poglavju *Poselitev* so beležene hiše (tudi ne stalno naseljene) in prebivalci, ki živijo drugod in se v vas vračajo občasno. Zanimiva je *Karta pokopališča z »aktivnimi« in »opuščenimi« grobovi*, pri katerih so ohranjeni nagrobni spomeniki, nekateri postavljeni na posebnem prostoru pokopališča. V poglavju *Zgodovina* se seznanimo, da je prvi zapis vasi Peskovci iz leta 1599. Ker so Turki leta 1603 požgali sosednje Šalovce, se je zelo verjetno zgodilo enako tudi Peskovcem. »*Za vas Peskovce je značilno, da so bili nenehno pod vplivom večjih sosednjih krajev, to je vasi Šalovci, Križevci in Petrovci.*« Redkim je znano, da so Peskovčani hodili v evangeličansko cerkev k *Nedeli* pri Gornjih Petrovcih, ki so si jo pozneje »prisvojili« katoličani in njihova je še sedaj, Peskovčani pa spadajo v faro Križevci. Leta 1907 je bila zgrajena že-

leznica, ki je bila povezana z Madžarsko do priključitve Prekmurja k matični Sloveniji leta 1919. Promet je bil vnovič vzpostavljen med II. svetovno vojno, leta 1998 pa so progo ukini, pobrali tračnice in razkopali nasip. Po novi progi na novi trasi vozi vlak od leta 2000, tudi naprej na Madžarsko, hkrati pa je ta del Goriškega povezan s sodobno cesto. Med podatki je zapisano, da sta v Kraljevini Jugoslaviji v Peskovcih delovali dve mladinski organizaciji, zdaj je aktiven *Klub Oldtimer Abraham*, peskovske ženske pa »*delujejo na področju ohranjanja nekaterih tradicionalnih izdelkov kot so izdelovanje remenk, vezanje prtičkov in izdelovanje umetnih rož, ter so organizirane v društvu Vesele vidre*«. V poglavju *Peskovski spomini* je najprej opisan Peskovski potok, pa Gasilsko društvo (od leta 1926) Vaško-gasilski dom, Vaška cesta, Sušenje storžev (borove škufke) pri Ferivnih, Mlačev (Mlatidev), Gojitveno lovišče Kompas, in *Še nekaj drobtinic* (kolarjih, edini krčmi-gostilni, ki je ni več, Dajčovem, dolgo časa najmodernejšem mlinu na širšem Goričkem, ker so bili do petrovskega (Pojbicevega) ostali mlini mnogo manjši in na nižji tehnološki ravni, peskovski pa je imel pogonski stroj na leseni plin, kakršnega so med vojno uporabljali celo Nemci za pogon avtomobilov, ker ni bilo dovolj bencina). Publikacijo zaključujejo *Zgod-bice o Peskovcih* (s posebej pomenljivimi informacijami) in Peskovčanih. Avtor je Štefan Kutoš, ki jih je napisal po pripovedovanju svojega strica Ludvika Ružiča). Tu je tudi omenjena *Peskovska banda* (člana sta bila tudi avtorjev oče Zoltan in moj oče) in fotografija skupine (manjka Koloman Županek, st. odličen violinist).

Ernest Ružič

Maurdje je gledalo za črne plamene - 2.

Blaudenje med nekdešnjimi törskimi bazari

7. februar 1984 - na té dén se je začnila 14. zimska olimpijada v *Sarajevoni*, tistoga ipa eške v rosagi, šteri se je zvau Jugoslavija pa ga gnes več nega. V cajti toga velkoga

delo so začnili eške v törski cajtaj. Gda je bila veuka bojna v Jugoslaviji, so leko »Sarajlije« (varašanci) skoro samo pri etoj fabriki najšli čisto vodau za piti.

mi pa lidami. Na Baščaršiji odavajo takzvané »džezve«, tau so male kuferne (bakrene) posaude za kafej kūjati, na štere s klapačom nutklačijo lepe forme pa minte. Leko pa kūpimo cejle kompletate za kafej tō, vejpa tau črno piti má na Balkani veuko pošternjé. Domanji dostakrat vō na ulico sedejo, pa svoj kratek, krepek törski kafej več vōr pigéjo pa se zmejs pogučavajo. Gda se šetamo po središču Sarajevona pa zdignemo glavau, vidimo več slauki tōrmov, »minaretov«, s šteri v djenau naprejspisani vōraj »müezin« zové muslimanske vōrnike k molitvi. Dosta je odide v »džamijo«, med božov službov pa eden turist ne smej nutstaupti - kisnej pa tō samo brezi črejlavov.

V našom originalnom plani je nej nut bilau, ka gorpriškemo mali, depa spoj eričen bošnjaški varaš *Mostar*. Depa ništerni pautniki so tak trucali vodiča, ka smo se donk odlaučili, ka napravimo eden menjši kraug po rosagi pa se odpelamo v tisto mesto. Že na napi (zemljevidi) smo vidli, ka nas čaka lejpa paut.

Neretva tečé prejk varaša Mostar tō, šteri je ime s té rejči daubo: »maust star«. Mesto najbole poznamo po starom mostej, šteroga so Törki zozidali v 16. stoletji.

maurdje je tō pauleg - zavolo toga ga gorpriške spoj dosta turistov.

Domanji moški si slūžijo peneze s tejm, ka z visine 24 mejterov skačejo v vodau.

Na brejgi Trebević leko vidimo originalne kabine iz 1984

športnoga srečanja je eričen grato brejg Trebević, na šterom so se vkūpmejrili športniki v pelanji z bobom. Na 1160 mejterov je od leta 1959 pelala žičnica (felvonó), šterro so leta 1989 zavolo tehnični problemov cujzaprli. Gda je v Bosniji vōvdarila bojna, so srbski sodacke dojstrlili čuvaja žičnice *Rama Bibera*, šteri je tak grato prvi mrtvec v veukoj moriji.

Gda smo mi letos augustuša prišli v bošnjaški glavni varaš, smo vidli, ka žičnica pá vozi, kabine bežijo pet mejterov na sekundo naglo prauti vrejeki. Znauvič so gondolo prejkдали letos aprila, od vrkaj se opéra lejpi pogled na cejlo Sarajevo pa eške bole na plamene, štere so kauli njega. Gda se pelamo, grtūjejo rami, poštuje pa vodé vsikdar menjši. Vozimo se tak visiko, ka se od vrkaj z varaša skoro nika ne vidi, samo velki mravlinjek z drauvnimi mravlami. Gda smo malo kauli poglednili, smo se spistili z brega nazaj v dau. Nej je trbōlo dosta pejški ojtī do veuke redeče zidine, na šteroj je z veukimi literami pisalo »Sarajevska pivara«. V etoj veukoj fabriki že več kak stau petdeset lejt kūjajo bošnjaško pivo, tau

Mi smo se napautili v restavracijo pivovarne, vej smo pa zavolo plezdenja v brejg pa vraučoga sunca že spoj žedni bili. Vsikši se je leko odlaučo, ali de koštavo svejklo ali kmično pivo. Takši so tō bili, šteri so prosili mejšano, paupau, najbole vrli pa so pili brezalkoholno pivo ali kakšo sladko vodau.

Sploj eričen tau Sarajevona je piaca, »bazar v centri varaša«,

Stari most v Mostari je gnes simbol méra med narodi

ali kak go tam po törskom zo-vejo »Baščaršija«. Na njegvoj srejdī najdemo eden stūdenec, pri šterom se srečavajo tisti, šteri so se zgūbili med vnaugimi bautami, kavarna-

Pelali smo se v dolini reke *Neretve*, vodé s čūdovitnov zeleno-sivov farbov. Nej smo mogli lampe zaprejtī, gda smo gledali, kak si je reka paut med plaminami najšla.

Kak stari papéri svedočijo, so pri zidanji nūcali dajca, kozino kosminje pa med tō. Med jugoslovanskov bojnov je biu Mostar center Hrvatov v Bosniji, depa v varaši je živelo spoj dosta muslimanov tō. Ranč rovačka sodačija je bila tista, štera je novembra 1993 v par vōraj porūšila stari maust.

Po konci bojne so SFOR-ovi mađžarski sodacke vōzdignili kamle mostá iz vodé, pomagali pa so pri zidanji navogoga mostá tō, šteroga so prejkдали leta 2004. Maust je namalo eričen vogrski molar *Tivadar Csontváry Kosztka*, gnes pa je eden tau UNESCO-nove svetovne erbe.

Gda popotnik pride v Mostar, more svoj avtobus pri veukoj katoličanjskoj cerkvi njati. Pejški leko v deseti minutaj pride v pravi center, do mostá. Varaš je nej daleč od Marjinoga prauškarskoga mesta *Međugorje* ino rovačko

Inda svejta je mogo vsikši pojep, star 14 lejt, z mostá skočiti v Neretvo, tak so ga gorprijali med moške. Gda je maust porūšeni biu, so dečki skakali s tistoga maloga kamla, šteri je eške austo pa malo vōviso. Gnes je center varaša edna duga ulica, vse puna z bautami na bejdvej stranaj. Zavolo turistov je že ojtī tō žmetno, odavajo vsefelé: od posaud za kafej kūjati prejk gvantov pa papučov vse do (na žalost) fali črejlavov iz Kine.

Eške dobro, ka gesti tō nūdiyo, vejpa smo bili že lačni. Kūpili smo si »burek«, ka je poznano balkansko gesti: v listnato testau v formi požaka nutdejejo mesau, škipke ali špinačo. Dostakrat kefir cujdajo, meni pa najbole šmejka burek s semlejtīm mesaum. Tak se je končo naš kratek obisk v Bosniji, vejpa smo se po Mostari rejsan napautili prauti Črnoj gori. Ka nas je čakalo po krivi, strmi pa prašnati poštijaj, leko preštete v naši prišešnji novinaj. (Kejp na prvi strani: *Kompletate za kafej odavajo na vsikšoj vekšoj piaci Bosnije.*)

-dm-

SPORED SLOVENSkih TELEVIZIJSKIH PROGRAMOV

**OD 14. SEPTEMBRA
DO 20. SEPTEMBRA**

PETEK, 14.09.2018, I. spored TVS

6.00 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Dober dan, 11.15 Vem!, kviz, 11.50 Nutrija, dokumentarna oddaja, 12.25 Zlata dekleta, ameriška humoristična nanizanka, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.30 Tarča, Globus, Točka preloma, 15.20 Mostovi - Hidak, oddaja TV Lendava, 16.05 Duhovni utrip: Šolske zgodbe za dušo, 16.30 Zlata dekleta, ameriška humoristična nanizanka, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Alpe-Donava-Jadran, 17.55 Novice, 18.00 Infodrom, poletje 2018: Ustvarjalni infodromovci, informativna oddaja za otroke in mlade, 18.10 Pujsa Pepa: Čolnarjenje, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 19.00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Graška Gora poje in igra 2018, 2. del, oddaja TV Maribor, 21.25 Na lepše, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 23.05 Jeremiah Johnson, ameriški film, 1.05 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.30 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.25 Info-kanal

PETEK, 14.09.2018, II. spored TVS

6.30 Otroški kanal, 7.00 Otroški program: Op! 8.35 Slovenski vodni krog: Nanoščica, dokumentarna nanizanka, 9.00 Prislunimo tišini, 9.40 Bleščica, oddaja o modi, 10.25 Umore, je napisala, ameriška nanizanka, 11.15 Halo TV, 11.50 Dobro jutro, 14.30 Dober dan, 15.35 O živalih in ljudeh, izobraževalno-svetovalna oddaja TV Maribor, 16.00 Na vrtu, izobraževalno-svetovalna oddaja TV Maribor, 16.30 Halo TV, 17.10 Umore, je napisala, ameriška nanizanka, 18.10 Tele M, oddaja TV Maribor, 18.40 Primorska kronika, oddaja TV Koper-Capodistria, 19.05 Otroški program: Op! 20.00 Bodibilder, francoski film 21.50 Zvezdana: Razsvetljen in neprilagojen, 22.30 Umore, je napisala, ameriška nanizanka, 23.30 Ukane po kanadsko, razvedrilna oddaja, 0.15 Videotrak, 1.20 Zabavni kanal, 5.20 Videotrak

SOBOTA, 15.09.2018, I. spored TVS

6.00 Kultura, Odmevi, 7.00 Otroški program: Op! 10.45 Od blizu, pogovorna oddaja za Vesno Milek: Miha Šalehar, 11.40 Tednik, 12.40 Kaj govoriš? = So vakeres? 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 O živalih in ljudeh, izobraževalno-svetovalna oddaja TV Maribor, 13.50 Na vrtu, izobraževalno-svetovalna oddaja TV Maribor, 14.30 Mi se mam radi, slovenska nadaljevanka, 15.00 Ambienti, 15.35 Profil: Axel Scheffler, 16.05 Srce sveta: Koloradski narodni parki: Življenje, ameriška dokumentarna serija, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 Slovenski vodni krog: Škofeljščica, 17.45 Od osnov do odličnosti z Donno Hay, oddaja o kuhanju, 18.20 Ozare, 18.25 Kalimer: Balon na vroči zrak, risanka, 18.40 Čebeli: Pujsek in ura, 19.00 Dnevnik, Utrip, Šport, Vreme, 20.00 Lepo je deliti, dobrodelna prireditev Rdečega križa Slovenije, 21.30 Poročila, Šport, Vreme, 22.00 Deklina zgodba (I.), ameriška nadaljevanka, 23.05 Občudovani, avstralsko-francoski film, 1.05 Profil: Axel Scheffler, 1.30 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.55 Dnevnik, Utrip, Šport, Vreme, 2.50 Info-kanal

SOBOTA, 15.09.2018, II. spored TVS

6.30 10 domačih, 7.00 Najboljše jutro, 9.10 Umore, je napisala, ameriška nanizanka, 11.00 Proslava ob obletnici priključitve Primorske k matični domovini, 12.15 Vitanje v veselju, Sunita, dokumentarni film, 13.25 Na lepše, 14.10 Naj nam zaigra srce! Janez Lotrič, Oto Pestner, Orkester Academia Sancti Petri in Marko Hribernik, 15.55 Ukane po kanadsko, razvedrilna oddaja, 17.20 Umore, je napisala (IV.): Priča obrambe, ameriška nanizanka, 18.20 Žebelj je postal čopič, dokumentarni film, 19.10 Infodrom, poletje 2018: Ustvarjalni infodromovci, informativna oddaja za otroke in mlade, 19.25 Čist zares: Otroška predstava, mladinska dokumentarna serija, 20.00 Nogomet - državno prvenstvo: Krško : Maribor, 8. kolo, 22.30 Televizijski klub, 23.20 Umore, je napisala (IV.): Smrt v samostanu, ameriška nanizanka, 0.20 Videotrak, 1.25 Nogomet - državno prvenstvo: Krško : Maribor, 8. kolo, 3.15 Zabavni kanal, 5.50 Videotrak

NEDELJA, 16.09.2018, I. spored TVS

7.00 Živ žav, otroški program, 10.05 Govoreči Tom in prijatelji: Človek na luni, risanka, 10.15 Kozmo: BMX steza, belgijska otroška nanizanka, 10.45 Sledi, dokumentarna oddaja TV Maribor, 11.20 Ozare, 11.25 Obzorja duha, 12.00 Ljudje in zemlja, izobraževalno-svetovalna oddaja TV Maribor, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 Graška Gora poje in igra 2018, oddaja TV Maribor, 15.00 Glasbeni pozdrav, 15.30 Medena koža, koprodukcijski film, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 Turizem 365 - Naravne lepote Poljske, 17.45 Čez planke: Stuttgart, 18.45

Bacek Jon: Seznam, risanka, 19.00 Dnevnik, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 20.00 21. Festival slovenskega filma, 20.30 Skica za portret Tuga Štiglica, 21.00 Intervju: Jurij Groznik, 21.45 Poročila, Šport, Vreme, 22.15 Tantadruj, slovenski TV-film, 23.45 Facebook - vohunjenje za uporabniki, avstralska dokumentarna oddaja, 0.25 Bravo orkester!: A. I. Hačaturjan: Špartak, Simfonični orkester RTV Slovenija in En Shao, 0.45 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.10 Dnevnik, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 2.05 Info-kanal

NEDELJA, 16.09.2018, II. spored TVS

7.00 Duhovni utrip: Šolske zgodbe za dušo, 7.15 Glasbena matineja, 9.35 Zdravje Slovencev: Demenca, dokumentarna oddaja, 10.25 Slovenski vodni krog: Škofeljščica, 11.05 Slastna kuhinja: Mineštra, 11.35 Umore, je napisala, ameriška nanizanka, 14.00 Zvezdana: Razsvetljen in neprilagojen, 14.45 Svetovni popotnik: Južni Atlantski ocean, 15.50 Lepo je deliti, dobrodelna prireditev Rdečega križa Slovenije, 17.20 Umore, je napisala, ameriška nanizanka, 18.15 Sanje o prihodnosti: Moda prihodnosti, francoska dokumentarna serija, 19.15 Festival Arsana Ptuj: Tango Story, 19.55 Letni časi - Jesen, Mate Bekavac in godalni orkester (P. I. Čajkovski), 20.05 Sinji planet II: Globine, britanska dokumentarna serija, 21.05 Žrebanje Lota, 21.10 Nesmrtni, oddaja o športnih velikanih, 21.40 Umore, je napisala, ameriška nanizanka, 22.35 Ambienti, 23.05 Avtomobilnost, 23.40 Bleščica, oddaja o modi, 0.10 Nesmrtni, oddaja o športnih velikanih, 0.40 Videotrak, 1.45 Zabavni kanal, 5.20 Videotrak

PONEDELJEK, 17.09.2018, I. spored TVS

6.10 Utrip, Zrcalo tedna, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Od osnov do odličnosti z Donno Hay, oddaja o kuhanju, 10.50 10 domačih, 11.20 Vem!, kviz, 12.05 Kaj govoriš? = So vakeres? 12.30 Zlata dekleta, ameriška humoristična nanizanka, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Panoptikum: Pred imenovanjem novega ministra za kulturo, 14.30 Pozabljeni Slovenci: Albin Belar, 15.00 Dober dan, Koroška, 15.35 Osmi dan, 16.05 Milko Lazar, skladatelj, 16.30 Zlata dekleta, ameriška humoristična nanizanka, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Osvežila fronta: Zaljubljenost, 17.55 Novice, 18.00 Govoreči Tom in prijatelji: Spletna romanca, risanka, 18.10 Lili in Čarni zaliv: Nesporazum, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 19.00 Dnevnik, Slovenska kronika Šport, Vreme, 20.00 Tednik, 21.00 Studio City, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.55 Umetnost igre, 23.30 Glasbeni večer, 0.40 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.05 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.00 Info-kanal

PONEDELJEK, 17.09.2018, II. spored TVS

6.30 Otroški kanal, 7.00 Otroški program: Op! 8.30 Slovenski vodni krog: Hubelj, dokumentarna nanizanka, 8.55 Umore, je napisala, ameriška nanizanka, 10.35 Halo TV, 11.25 Dobro jutro, 14.05 Ljudje in zemlja, izobraževalno-svetovalna oddaja TV Maribor, 15.15 Avtomobilnost, 16.00 Izzivi - obrt in podjetništvo, informativno-svetovalna oddaja TV Maribor, 16.30 Halo TV, 17.10 Umore, je napisala, ameriška nanizanka, 18.10 Tele M, oddaja TV Maribor, 18.40 Primorska kronika, oddaja TV Koper-Capodistria, 18.55 Čudogozd, igrane domišljiske zgodbe, 19.20 Vetrnica: Na brezi, 19.30 Čudovita Japonska, japonska nanizanka, 20.00 Svetovni popotnik: Nigerija, 21.00 Pogrešani, švedska nadaljevanka, 21.50 Konfucij, britansko-kitajski igrano-dokumentarni film, 23.20 Umore, je napisala, ameriška nanizanka, 0.15 Videotrak, 1.20 Zabavni kanal, 5.25 Videotrak

TOREK, 18.09.2018, I. spored TVS

6.00 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Dober dan, 11.15 Vem!, kviz, 11.45 Obzorja duha: Zapovedi, 12.30 Zlata dekleta, ameriška humoristična nanizanka, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Studio City, 14.45 Young Village Folk, 15.00 Potepanja - Barangolások, oddaja TV Lendava, 15.30 Čudogozd, igrane domišljiske zgodbe, 15.55 City folk - Obrazi mest: Najboljše zgodbe, dokumentarna oddaja, 16.30 Zlata dekleta, ameriška humoristična nanizanka, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.30 Koda, izobraževalno-svetovalna oddaja, 17.55 Novice, 18.05 Ženkc: Minin izum, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 19.00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Durrelovi (II.), britanska nadaljevanka, 20.55 Južna Afrika - konec sanj Nelsona Mandele?, francoska dokumentarna oddaja, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 23.05 Spomini: Anica Hrast-Cucek, 2.15 Dnevnik Slovencev v Italiji, 2.40 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 3.30 Info-kanal

TOREK, 18.09.2018, II. spored TVS

6.30 Otroški kanal, 7.00 Otroški program: Op! 8.50 Slovenski vodni krog: Borovniščica, dokumentarna nanizanka, 9.15 Alpe-Donava-Jadran, 9.55 Umore, je napisala, ameriška nanizanka, 11.55 Halo TV, 12.50 Dobro jutro, 15.35 Dober dan, 16.30 Halo TV, 17.10 Umore, je napisala, ameriška nanizanka, 18.10 Tele M, oddaja TV Maribor, 18.40 Primorska kronika, oddaja TV Koper-Capodistria, 19.00 Adrenalinci: Skok z elastiko, dokumentarna serija o mladostnikih, 19.30 Čudovita Japonska, japonska nanizanka, 20.00 Drugačen ženski svet: Indija, britanska dokumentarna serija, 21.00 Družnica, slovenski film, 22.35 Golufija (II.), danska nadaljevanka, 23.40 Umore, je napisala, ameriška nanizanka, 0.35 Videotrak, 1.35 Zabavni kanal, 5.25 Videotrak

SREDA, 19.09.2018, I. spored TVS

6.00 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Dober dan, 11.00 Vem!, kviz, 11.30 Slastna kuhinja: Gobe z rikoto in orehi, 11.50 Umetnost igre, 12.30 Zlata dekleta, ameriška humoristična nanizanka, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Intervju: Jurij Groznik, 14.35 Duhovni utrip: Atma krija joga, 15.00 Mostovi - Hidak, oddaja TV Lendava, 15.35 Male sive celice, kviz, 16.30 Zlata dekleta, ameriška humoristična nanizanka, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.30 Turbulenca, izobraževalno-svetovalna oddaja, 17.55 Novice, 18.05 Trobka in Skok: Mavrične barve, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 19.00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.05 Nisem čarovnica, koprodukcijski film, 21.35 Motus, kratki igrani film, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.55 Sveto in svet: Iz roda v rod duh išče pot, 23.55 Turbulenca, izobraževalno-svetovalna oddaja, 0.45 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.10 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.05 Info-kanal

SREDA, 19.09.2018, II. spored TVS

6.30 Otroški kanal, 7.00 Otroški program: Op! 8.20 10 domačih, 8.50 Turizem 365 - Naravne lepote Poljske, 9.20 Umore, je napisala, ameriška nanizanka, 11.00 Halo TV, 11.50 Dobro jutro, 14.20 Dober dan, 15.05 Čez planke: Stuttgart, 15.55 Ambienti, 16.30 Halo TV, 17.10 Umore, je napisala, ameriška nanizanka, 18.10 Tele M, oddaja TV Maribor, 18.40 Primorska kronika, oddaja TV Koper-Capodistria, 18.55 Profesor Pustolovec: Planet papig, igrana nanizanka, 19.15 Vetrnica: Peka, 19.30 Čudovita Japonska, japonska nanizanka, 20.00 Currentzis - klasični upornik, nemški glasbeni dokumentarni film, 20.55 Žrebanje Lota, 21.05 Od blizu, pogovorna oddaja za Vesno Milek: Jakov Fak, 21.50 Bleščica, oddaja o modi, 22.25 Prevara (II.), ameriška nadaljevanka, 23.30 Umore, je napisala, ameriška nanizanka, 0.25 Videotrak, 1.30 Zabavni kanal, 5.25 Videotrak

ČETRTEK, 20.09.2018, I. spored TVS

6.00 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 11.15 Vem!, kviz, 11.45 Turbulenca, izobraževalno-svetovalna oddaja, 12.30 Zlata dekleta, ameriška humoristična nanizanka, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 14.40 Slovenci v Italiji, 15.05 Moj gost/ Moja gostja - Vendégem, oddaja TV Lendava, 15.50 Prava ideja: Seven Refractories, ognjevarni betoni, 16.30 Zlata dekleta, ameriška humoristična nanizanka, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Ugriznimo znanost, oddaja o znanosti, 17.55 Novice, 18.00 Utrinek: Tanja Žagar, 18.05 Mala kraljična, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 19.00 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Tarča, Globus, Točka preloma, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Osmi dan, 23.30 Filozofska pot Immanuel Kanta, ruska dokumentarna oddaja, 0.30 Ugriznimo znanost, oddaja o znanosti, 1.00 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.25 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.15 Info-kanal

ČETRTEK, 20.09.2018, II. spored TVS

6.30 Otroški kanal, 7.00 Otroški program: Op! 8.50 Slovenski vodni krog: Lobnica, dokumentarna nanizanka, 9.30 Umore, je napisala, ameriška nanizanka, 11.25 Halo TV, 12.20 Koda, izobraževalno-svetovalna oddaja, 12.55 Televizijski klub: Glasovi športnih prenosov, 14.00 Judo: svetovno prvenstvo, 16.00 Na lepše, 16.30 Halo TV, 17.10 Umore, je napisala, ameriška nanizanka, 18.10 Tele M, oddaja TV Maribor, 18.40 Primorska kronika, oddaja TV Koper-Capodistria, 19.00 Otroški program: Op! 19.30 Čudovita Japonska, japonska nanizanka, 20.00 Avtomobilnost, 20.50 Nogomet - evropska liga: 1. kolo, 22.55 Umore, je napisala, ameriška nanizanka, 23.50 Slovenska jazz scena: Jazz Kamp Kranj, David Gazarov in Emil Spanyi, 0.35 Videotrak, 1.40 Nogomet - evropska liga: 1. kolo, 3.30 Zabavni kanal, 5.20 Videotrak

POZVANJE

Slovenska zveza pa Slovenska
narodnostna samouprava Števanovci
Vas lepou zoveta
v nedelo, 23. septembra 2018,
na 15. vöro
v kulturni dom Števanovce na
SREJČANJE GLEDALIŠKIH SKUPIN.
Ob tej priliki bau *premira nauve igre*
Lacija Kovača: **Pri doktorcé,**
štero nut pokaže gledališka skupina
Veseli pajdaši ZSM Števanovci.
Na srečanju sodelujeta gledališki
skupini KUD Goričko Gornji Petrovci
pa KD Rogašovci.

Gledališka skupina
Veseli pajdaši ZSM
Števanovci:
PRI DOKTORCÉ
Igro je napiso pa režiro:
Laci Kovač
Špilajo:
PETER: Laci Kovač
LILIKA: Irena Krajczar
KATÉCA: Iľuška Časar
MARIČKA: Aniko Časar
NANÉCA: Marija Domiter
DOKTORCA: Berta Orban

ŠPANSKA VELEPOSLANICA SE JE SPOZNAVALA Z MONOŠTROM

4. septembra je Monošter obiskala španska veleposlanica Anunciada Fernández de Córdova, ki od maja 2018 vodi špansko veleposlaništvo v Budimpešti. Na občini jo je sprejel podžupan Béla Labritz, na pogovorih za zaprtimi vrati je sodelovala tudi gospodarska in trgovinska atašejka veleposlaništva Susana de Ibarrondo. Obisk diplomatk se je končal z ogledom baročne cerkve in obnovljenega refektorija.

porabje.hu

Obiskovalce pričakuje
od torka do sobote od 11.00 do 15.00 ure.
Skupine sprejemajo tudi zunaj delovnega časa,
prijavite se lahko po telefonu 94/380-099.
Vstopnina za odrasle: 600 forintov ali 2 evra,
za dijake in upokoјence: 300 forintov ali 1 evro.
Za šolske skupine prireјajo tudi delavnice.

Porabje

TEDNIK
SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak četrtrek
Založnik:
Zveza Slovencev na Madžarskem
Za založnika:
Jože Hirnök

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukič
Naslov založnika in uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1.;
tel.: 94/380-767;
e-mail: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

Tisk:
TISKARNA DIGITALNI TISK D.O.O.
Lendavska 1; 9000 Murska Sobot; Slovenija

Časopis podpirajo: Državna slovenska samouprava,
Ministrstvo za človeške vire (EMMI), Zveza
Slovencev na Madžarskem in Urad vlade RS za
Slovence v zamejstvu in po svetu.
Naročnina: za Madžarsko letno 2.600 HUF, za
Slovenijo 22 EUR. Za ostale države 52 EUR
ali 52 USD.

Številka bančnega računa: HU75
11747068 20019127 00000000,
SWIFT koda: OTPVHUHB